
Jeugdbescherming en bijzondere jeugdzorg

Van jeugdbijstand naar integrale jeugdhulpverlening

In maart 1999 werd aan het Vlaams Parlement een maatschappelijke beleidsnota Bijzondere Jeugdzorg voorgelegd met een motie van aanbeveling. De volledige parlementaire kamercommissie onderschreef deze motie, wat eerder zeldzaam is.

Deze motie ontstond vanuit de vraag van de bijzondere jeugdbijstand zelf. Voortdurend werd signaleerd dat er plaatsingstekorten waren in de residenties; dat de consulenten soms weken moesten wachten op een tussenkomst van een voorziening in de jeugdbijstand en dat aan de jongeren niet meer de gepaste maatregel en hulpverlening kon aangeboden worden.

Vanuit de V.Z.W. Jongerenbegeleiding werd op 22 mei 1998 een soort alarmvergadering belegd waarbij de gehele sector aanwezig was. Ook 8 volksvertegenwoordigers waren aanwezig op dit overleg. Treas MERCKX nam het initiatief samen met Patricia CEYSENS, Kathy LINDEKENS en Ria VAN DEN HEUVEL tot hoorzitting waarbij alle belanghebbenden uitgenodigd werden.

Er werden een zevental belangrijke hoofdartikelen naar voren gebracht die resulteerden in 42 concrete aanbevelingen voor het parlement. Wij geven deze in grote lijnen weer.

1. PREVENTIE

Het Vlaams parlement nam zich voor om een raamdecreet op te stellen inzake preventie voor de jeugd. Verschillende werkgroepen zullen daarvoor geïnstalleerd worden. De algemene preventie dient in de eerste plaats op lokaal vlak georganiseerd te worden.

2. JEUGDZORG IN DE BREDE ZIN VAN HET WOORD

Voor de eerstelijns jeugd- en gezinszorg dient uitgewerkt te worden. Gezinsondersteunende initiatieven, opvoedingsondersteuning zullen ontwikkeld beschikbaar en beter toegankelijk gesteld worden. Men denkt hierbij aan

O.C.M.W., Kind en Gezin, algemeen welzijnswerk, enz. Gezins- en opvoedingsondersteuning dienen vooral buiten de jeugdbijstand te gebeuren.

3. DE BIJZONDERE JEUGDBIJSTAND

A. Daar wil men vooral methodisch ondersteunende hulp beter laten aansluiten bij de maatschappelijk noodzakelijk bevonden hulp door ervaringsdeskundige, bemiddeling, e.d.m.

B. Omtrent de organisatie van de hulpverlening

- Meer differentiatie van werkvormen en methodieken;

- De hulpverlening moet meer vraaggestuurd verlopen, betere afstemming op de verschillende sectoren van jeugdpsychiatrie, geestelijke gezondheidszorg, jeugdbijstand;

- Trajecthulpverlening over de sectoren heen moet mogelijk gemaakt worden. Stimuleren van pleegzorg in de zin van perspectiefzoekende opvang met terugkeer naar het thuismilieu;

- Ontwikkeling van pedagogische projecten;
- Vorming, training en opleidingsbeleid garanderen voor allen die in de jeugdbijstand werken.

C. Herstelgerichte afhandelingsvormen

Het Vlaams parlement wil dat alle vormen van herstelgerichte afhandeling zoals herstelbemiddeling, gemeenschapsdienst en leerprojecten opgezet worden in alle Vlaamse arrondissementen.

D. Verwijzers

De toewijzing tot de hulpverlening afhankelijk maken van een officiële instantie. De sluis- en bufferfunctie naar gedwongen hulp optimaliseren en de kans op aanvaarde en bemiddelde hulp verhogen door inschakeling van ervaringsdeskundigen. Te komen tot een multidisciplinaire organisatie van screening, indicatiestelling als deelfunctie binnen een regionale en intersectoraal georganiseerde jeugdzorg.

4. WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK

- Het opzetten van een intersectoraal behoeftenonderzoek voor de uitbouw van het hulpverleningsaanbod en dit regionaal afstemmen;

- Een ondersteuningsstructuur uitbouwen voor de sector jeugdbijstand.

5. PROCESSTURING

Het verdrag inzake rechten van het kind zou als algemeen referentiepunt moeten dienen voor verdere uitwerking van de jeugdbijstand. In dit kader neemt Vlaanderen zich voor om na te gaan wat problematische opvoedingsituaties zijn en welke schendingen van de provisie- en protectierechten aanleiding kunnen geven tot maatschappelijk dwingend optreden.

Er wordt een interdepartementale werkgroep opgericht die de missies van de verschillende sectoren, de doelgroepen, toegankelijkheid, normering en programmering omschrijft. De werkgroep heeft als doel een strategisch plan voor jeugdzorg uit te schrijven, experimentele regio's voor integrale jeugdzorg op te zetten, oudergroepen te stimuleren, enz.

6. OVERLEG MET HET FEDERALE PARLEMENT

Overleg omtrent basisprincipes voor de wijziging van de wetgeving, de organisatie van de jeugdrechten, de afstemming van het gemeenschapsbeleid en bevoegdheid op de federale bevoegdheid inzake preventiebeleid.

Hoe speelt Minister Vogels beleidsmatig in op deze parlementaire nota?

De minister heeft een initiatief genomen i.v.m. de integrale jeugdzorg. Dit is één van de vele parlementaire aanbevelingen van de nota. De jeugdbijstand werd grondig bevraagd via deze parlementaire hoorzitting, bij de andere sectoren is dit niet gebeurd. De nota wordt aangegrepen om alles wat jeugdzorg betreft over de sectoren heen te hervormen. Er wordt een stukje van de parlementaire nota uitgelicht dat past in het kader van het beleid van de minister. Vele andere punten die de jeugdbijstand direct aanbelangen, worden niet aangeraakt. Nochtans blijft het initiatief van de minister de moeite waard.

De integrale jeugdzorg beslaat zes sectoren met name: bijzondere jeugdzorg, kind en gezin, gezin en onderwijs, algemeen maatschappelijk werk, Vlaams fonds voor sociale integratie van personen met een handicap, geestelijke gezondheidszorg. Deze zes sectoren worden gevraagd hun hulpoverleg wat betreft jongeren van 0-18 jaar op elkaar af te stemmen. Daartoe werd een interdepartementale werkgroep opgestart. Vanuit deze werkgroep worden een aantal pijlers voor het verder uitzetten van de jeughulpverlening uitgewerkt.

De integrale hulpverlening biedt op grond van een vraag of behoefte een continuüm van hulp aan ofwel enkel aan de minderjarige ofwel aan de minderjarige en zijn leefomgeving. Dit ge-

beurt in overleg met de jongeren en hun leefomgeving om hun ontplooiingskansen te vergroten en hun welzijn en gezondheid te verhogen (zie nota p. 2).

Er zijn een zestal pijlers:

1. Ze dient integraal te zijn over de grenzen van de zes sectoren heen.

2. Via modulering: het globaal hulpverleningsaanbod dient omschreven te worden in een combinatie van duidelijk afgelijnde eenheden van hulp.

3. Het aanbod van de integrale hulpverlening wordt opgesplitst in een vrij toegankelijk deel en een niet vrij toegankelijk deel. De zes minimaal noodzakelijke sectoren kunnen in principe activiteiten ontwikkelen binnen beide delen van de jeughulpverlening.

4. Er is een toegangssluis voor de niet vrij toegankelijke hulpverlening nl. diagnose en indicatiestelling *versus* toewijzing. De niet vrij toegankelijke hulp kan enkel ingezet worden wanneer er een duidelijke indicatiestelling is die dit hulpaanbod indiceert. Op deze wijze wil men de doorstroming naar de zwaardere vormen van hulpverlening bespreken.

5. Trajectbegeleiding: trajectbegeleiding is een centraal recht en aanspreekpunt voor de cliënt. De hoofdpdracht is de cliënt, hoofdzakelijk bij niet vrij toegankelijke hulp, te helpen zijn weg te vinden in de hulpverlening.

6. Dwang als modaliteit: het uitgangspunt is dat de jeughulpverlening maximaal uit de justitiële sfeer moet blijven. Daarom moet, wanneer een geïndividualiseerd en toegewezen hulpaanbod niet geaccepteerd wordt, een beroep gedaan worden op de functie bemiddeling. Enkel de jeugdrechter kan dwang toevoegen aan de hulpverlening. De jeugdrechter spreekt zich in tegenstelling tot de huidige situatie niet meer uit over de inhoud van de noodzakelijke hulpverlening. Daarover zal de functie diagnostiek en indicatiestelling beslissen. Dit stukje is belangrijk omdat het de bevoegdheid van de Federale overheid raakt. Hier zal een zorgvuldig overleg tussen Federale overheid en Vlaamse overheid noodzakelijk zijn. Ondanks de vele opmerkingen vinden we het initiatief van Minister Vogels de moeite waard als concept omdat het de jeughulpverlening integreert over de sectoren heen. Vanaf februari 2001 zijn er 3 regio's aangeduid waar met deze integrale jeughulpverlening zal geëxperimenteerd worden.

Deze regio's zijn Gent, Antwerpen en Tongeren. Wij volgen deze belangrijke ontwikkeling op de voet en zullen na 6 maanden werking van de experimenten een eerste evaluatie geven voor de lezers van Panopticon.

Willy VANDAMME